
Program szkolenia w zakresie obszaru problemowego po przeprowadzeniu
diagnozy

Szkoła Podstawowa im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie

TEMAT SZKOLENIA:

**Kształtowanie kompetencji komunikacyjnych i społecznych w kontekście łączenia roli
nauczyciela z ochroną samego siebie**

PROGRAM SZKOLENIA

1. Rozwinięcie kompetencji w zakresie komunikacji interpersonalnej - aktywne słuchanie, empatyczna reakcja, konstruktywna informacja zwrotna, wyznaczanie granic, rozwiązywanie konfliktów, trening kontroli złości, itp.
2. Wzrost świadomości na temat konsekwencji stosowania barier komunikacyjnych w relacji z innymi ludźmi.
3. Zwiększenie świadomości nauczycieli na temat pasywnego, agresywnego i asertywnego stylu komunikacji z uczniami oraz ich konsekwencji dla efektów dydaktycznych i wychowawczych.
4. Poznanie możliwości wykorzystania umiejętności asertywnych dla obrony granic psychologicznych nauczyciela w relacjach np. z trudnym uczniem i rodzicem (atak personalny, manipulacja, krytyka).
5. Prowadzenie efektywnych rozmów z rodzicami, uczniami i współpracownikami

Opracowanie metodyczne stworzone przez zespół nauczycieli pod kierunkiem eksperta i SORE na koniec szkolenia

Szkoła Podstawowa im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie

Zasady prowadzenia efektywnych rozmów z rodzicami, uczniami i współpracownikami

Kluczowe kompetencje NAUCZYCIELA:

- Słuchanie,
- Umiejętność obserwacji i wyciągania wniosków – rozpoznawania potrzeb,
- Konstruowanie komunikatów wg schematu:
 - zauważanie faktów (co widzę, słyszę)
 - odgadywanie uczuć („czy czujesz ...?)
 - odgadywanie potrzeby ukrytej za uczuciem (bo potrzebujesz...)
 - odgadywanie prośby o działanie (chciałbyś, aby)
- Stawianie hipotez,
- Przeformułowywanie problemów na fakty (np. uczeń pali papierosy, nauczyciel dostrzega to. Problem: nie wolno palić, a ty palisz! Fakt: w naszej szkole za palenia uczeń podlega sankcji.....) + realizacja (działanie ze strony nauczyciela)
- Świadomość własnych emocji i emocji ucznia, czyli przytomne bycie (samoregulacja stresu),
- Umiejętność tworzenia przestrzeni do samodzielnego wysiłku,
- Budowanie atmosfery bezpieczeństwa, opartej na przymierzu / kontrakcie.

Interwencje wychowawcze

Propozycje reagowania nauczycieli na wybrane trudne zachowania ucznia:

1. Świadome rozpoczynanie/inicjowanie bójek, popychanie się, obrzucanie wulgaryzmami

„Widzę, że znowu łamiecie regulamin. Jest mi przykro z tego powodu, że mnie lekceważycie. Oczekuję, że zmienicie swoje postępowanie i proszę was o przestrzeganie regulaminu.”

2. Brak szacunku, lekceważenie rówieśników i osób dorosłych

- zwrócenie uwagi (reakcja natychmiastowa)

- odwołanie się do uczuć osoby, która krzywdzi

- prośby, aby zwracał się kulturalnie (odwołanie się do regulaminu)

- Fakty (co widzę)
 - Konsekwencje
3. Celowe ignorowanie poleceń / zakazów nauczyciela

- reakcja nauczyciela

- stwierdzamy fakt złamania zasady

- mówimy o swoich uczuciach w danej sytuacji

- prośba

Zasady współpracy z rodzicami

Przestrzeganie pewnych zasad przez obie strony może zwiększyć szansę na udaną współpracę:

> Akceptacja

Ważne jest uznanie pozytywnych intencji drugiej strony. Znacząca większość rodziców i nauczycieli, w swoich działaniach kieruje się dobrem dziecka, które może być jednak różnie przez nich pojmowane. Uznanie dobrych intencji drugiej strony - to pierwszy krok do porozumienia.

> Przekazywanie informacji

Obie strony mogą się dzielić swoimi spostrzeżeniami odnośnie rozwoju, zachowania, potrzeb, problemów dziecka. W ten sposób mają szansę na uzyskanie pełnego obrazu tego, co się dzieje z dzieckiem - np. nauczyciel może się podzielić z rodzicami swoim spostrzeżeniem, że dziecko ostatnio chodzi smutne a rodzic może poinformować nauczyciela, o problemach jakie dziecko przeżywa np. w związku z przyjściem na świat młodszego braciszka.

> Granice

Każda ze stron powinna uznać i uszanować prawa i kompetencje drugiej; chodzi tu o informowanie drugiej strony o swoich uczuciach, potrzebach i oczekiwaniach, a także obserwacjach dotyczących dziecka bez naruszania granic tzn. pouczenia, dawania rad itp.

> Wspólne cele i wartości

Obie strony mogą poszukać wspólnych celów i wartości, np. *"zależy nam na tym, żeby Jasio jak najwięcej skorzystał z lekcji"* W ten sposób nauczyciele i rodzice stają się sojusznikami we wspólnej sprawie.

> **Zaufanie**

Ważne jest, aby obie strony przestrzegały wspólnych ustaleń np. rodzic wspiera dziecko w odrabianiu lekcji i pakowaniu tornistra, a nauczyciel dostrzega i chwali je za przygotowanie. To sprzyja rozwijaniu zaufania w relacji.

> **Wzmacnianie**

Każda ze stron dostrzega starania drugiej np. *"doceniam to, że pani pracuje z Jasiem w domu, bo teraz lepiej sobie radzi na lekcjach"*. Takie postępowanie podtrzymuje współpracę. Sprzyja budowaniu poczucia kompetencji i satysfakcji z podejmowanych działań.

> **Rozwiązywanie konfliktów**

Konflikty powinny być traktowane jako wspólna sprawa - oznacza to, że jeżeli jedna strona zgłosi problem, druga jest gotowa współpracować w jego rozwiązywaniu.

> **Odpowiedzialność**

Odpowiedzialność za współpracę ponoszą obie strony. To jest równa relacja - nauczyciele i rodzice są partnerami w realizowaniu zadań związanych z nauczaniem i wychowaniem dziecka.

> **Inicjatywa**

Każda ze stron może w takim stopniu wywrzeć wpływ na relację, każda może zainicjować współpracę. Myślę, że z inicjatywą zwykle występuje ten, komu bardziej zależy, kto szybciej dostrzeże problem, martwi się nim i chce go rozwiązać lub dostrzega możliwości, jakie wynikają ze współpracy. Może to być zarówno rodzic, jak i nauczyciel.

> **Zagrożenia**

Ważne jest aby tym, co połączy partnerów w wychowaniu dziecka było nie tylko dążenie do wywierania wpływu na jego zachowania w określonym kierunku, ale także szacunek dla jego godności, uczuć, potrzeb.

Sprzymierzenie najważniejszych osób przeciwko dziecku, wspieranie się w oskarżeniach, pretensjach i zarzutach wobec niego, wywieranie presji z obu stron jest zawsze niszczące dla dziecka: pozbawia je oparcia i pomocy, dziecko nie ma się dokąd schronić.

Techniki komunikacji z rodzicami

- ❖ Klaryfikowanie, porządkowanie wypowiedzi rozmówcy

- ❖ Może przyjąć formę podsumowania i uporządkowania tego co powiedział rozmówca

Powiedziała pani o trzech problemach:...

- ❖ Można zapytać:

Który z tych problemów jest najważniejszy?

Którym chciałby się zająć najpierw?

W jaki sposób one się ze sobą wiążą?

- ❖ Jeżeli rozmówca odbiega od tematu, poruszając inne sprawy, możemy zapytać:

Dlaczego teraz pani o tym mówi, w jaki sposób to się wiąże z tematem, o którym rozmawiamy?

Tego typu interwencje w trakcie rozmowy służą zachowaniu jej logicznego toku. Są szczególnie ważne w przypadku osób, które żyją w chaosie i ten chaos przenoszą na rozmowę, poprzez sposób w jaki relacjonują swoje sprawy czy przeżycia. Jeżeli zagubimy się w toku nieuporządkowanego myślenia osoby, z którą rozmawiamy, stracimy możliwość jakiegokolwiek pomocy czy współpracy.

Kiedy rozmowa przebiega na ogólnym poziomie

Często jest to przejaw oporu, niechęć do wgłębiania się w swoją sytuację, czasami rzeczywisty brak wiedzy o tym co jest poruszane w rozmowie. Wtedy rodzic „sprzedaje nam swoje utarte przekonania, schematy myślenia” Aby je podważyć, trzeba przejść na poziom konkretny. Warto prosić o wyjaśnienie, opisanie, podanie przykładu tego, o czym rodzic mówi

Kiedy rodzic okazuje pośpiech, brak czasu...

Kiedy rodzic, daje sygnał, że się śpieszy, nie ma czasu na rozmowę- przede wszystkim należy zadbać o warunki rozmowy. Nie warto podejmować żadnej rozmowy, dopóki nie mamy do tego gruntu.

Wychowawca

- ❖ *Ile czasu jest pani gotowa poświęcić na rozmowę?*- po otrzymaniu odpowiedzi, oceniamy, czy to wystarczy, ewentualnie umawiamy się na inny termin.
- ❖ Jeżeli rodzic nie wyraża gotowości poświęcenia czasu na rozmowę, a sprawa jest dla nas ważna, możemy mu to powiedzieć, nalegać:
To ważna sprawa. Zależy mi na tym, żeby spokojnie z panią porozmawiać.
- ❖ Gdyby pomimo to, rodzic unikał kontaktu, a my jesteśmy zdecydowani podjąć jakieś działania w kierunku ochrony dziecka, warto mu o tym powiedzieć:

„Jestem zdecydowana podjąć działania w sprawie zapewnienia dziecku bezpieczeństwa. Nie chciała bym ich podejmować bez pani. Zależy mi na współpracy z panią...

Zasady prowadzenia spotkań z rodzicami

Kształtowanie klimatu spotkania:

- przywitanie uczestników: *Cieszę się, że udało nam się spotkać razem.*
- Przedstawienie celu/tematu spotkania (ustalonego z rodziną)
- Przedstawienie/ wypracowanie zasad: *co jest nam potrzebne, aby spotkanie przebiegało w dobrej atmosferze i każdy czuł się bezpiecznie?*

Rola prowadzącego:

- **Panowanie nad przebiegiem spotkania:** jest z nami ktoś, kto tym kieruje, nic złego się nie zdarzy (rodziny w kryzysie, w chaosie, przytłoczone wieloma problemami, komunikujące się poprzez agresję)
- **Modelowanie przestrzegania zasad i interweniowanie, gdy są przekraczane** (w sposób życzliwy)- odwołując się do umowy
- **Reagowanie na zachowania agresywne-** akceptując uczucia, które osoba próbuje w ten sposób wyrazić: *Widzę, że jest pani zdenerwowana, proszę spróbować powiedzieć co panią tak denerwuje.*
- **Wulgaryzmy** (gdy są nawykowym sposobem komunikowania się) -można poprosić osoby, aby starały się nie używać wulgarnych słów
- **Wyważone ingerencje-** możliwie swobodna komunikacja, ale nie kłótnia, pyskówka

Przygotowanie do rozmowy z rodzicem

- ❖ Zaczynając rozmowę z rodzicem warto pamiętać, że:
 - Będzie ona skuteczniejsza, jeśli postawi się sobie jasno określone i możliwe do osiągnięcia cele,
 - Będzie się posiadać odpowiednią wiedzę i umiejętności, aby te cele móc osiągnąć
- ❖ Nie oznacza to, że zawsze uda się osiągnąć zakładane cele. W rozmowie uczestniczą bowiem dwie osoby i obie mają wpływ na jej wynik. Dotyczy to zwłaszcza rozmów z rodzicami, którzy doświadczają trudności w wychowaniu swoich dzieci. Niektórzy z nich borykają się także z poważnymi problemami osobistymi, takimi jak alkoholizm czy

przemoc. Takie osoby podlegają nieświadomym mechanizmom psychologicznym, które utrudniają im zdawanie sobie sprawy z własnych problemów i problemów rodziny:

- Zaprzeczają problemom- nie zauważają ich i/lub nie chcą przyjąć do wiadomości
 - Źródła problemów swoich dzieci poszukują w samych dzieciach lub poza rodziną (np. w szkole)
- ❖ Mechanizmy obronne mogą działać jak MUR- trudno się przez nie „przebić”. Zaczynając rozmowę z rodzicem, warto o tym wszystkim wiedzieć, żeby nie obciążać tylko siebie za jej ewentualne niepowodzenie. Warto też jednak pamiętać, że dobrze prowadzona rozmowa pozwoli osiągnąć zakładane cele znacznie łatwiej i częściej niż się to na ogół wydaje.
- ❖ Cele rozmowy
- ustalenie, jakie dziecko ma problemy,
 - ustalenie, skąd biorą się lub mogą się brać te problemy,
 - ustalenie, że dziecko samo nie poradzi sobie z tymi problemami, że potrzebuje pomocy,
 - ustalenie, kto i w jaki sposób tej pomocy ma udzielić
- ❖ Etapy rozmowy
- Nawiązanie kontaktu z rodzicem
 - Przedstawienie problemu
 - Ustalenie przyczyn problemów dziecka
 - Zaoferowanie pomocy dla dziecka i rodzica